

Nous biomarcadors en plasma per a l'esclerosi múltiple: neurofilaments de cadena lleugera (NfL) i proteïna GFAP.

L'**esclerosi múltiple** (EM) és una malaltia inflamatòria, desmielinitzant i degenerativa del sistema nerviós central (SNC), caracteritzada per una presentació clínica heterogènia i una evolució incerta. L'objectiu terapèutic prioritari és la consecució de l'estat NEDA-3 (sense evidència d'activitat de la malaltia), ja que la prevenció de les recaigudes clíniques i l'activitat subclínica és determinant per frenar el dany neuroaxonal acumulatiu i la progressió de la discapacitat.

Nous biomarcadors pronòstics i de monitorització

En els darrers anys, la identificació de nous biomarcadors ha transformat el seguiment de l'EM. Aquests permeten monitoritzar l'activitat de la malaltia i l'eficàcia dels tractaments modificadors de la malaltia (DMT) de manera més objectiva que l'avaluació clínica aïllada. La capacitat d'aquests marcadors per preveure futurs brots i detectar activitat subclínica permet als clínics intensificar el tractament de forma precoç o seleccionar aquells pacients tributaris de teràpies d'alta eficàcia des del diagnòstic si presenten un perfil més agressiu. Així, aquests biomarcadors actuen com a indicadors pronòstics crucials per a millorar la personalització del tractament dels pacients.

Dins del panell de nous biomarcadors, destaquen els neurofilaments de cadena lleugera (NfL) i la proteïna àcida fibril·lar glial (GFAP):

- **Neurofilaments de cadena lleugera (NfL):** Són proteïnes específiques del citoesquelet axonal que estan presents tant al sistema nerviós central (SNC) com al sistema nerviós perifèric. La seva funció principal és mantenir estabilitat estructural, l'homeòstasi i la polarització axonal. Amb el dany o degeneració axonal, els neurofilaments s'alliberen a l'espai extracel·lular i passen al líquid cefaloraquídi (LCR) i a la sang. Són indicadors directes del dany neuronal i la seva elevació es correlaciona amb l'activitat inflamatòria (brots i noves lesions a la ressonància magnètica) i la progressió de la discapacitat.
- **Proteïna àcida fibril·lar glial (GFAP):** És una proteïna de filament intermedi expressada específicament pels astròcits, els quals comprenen aproximadament el 20% de les cèl·lules del cervell humà. Aquestes cèl·lules realitzen funcions essencials al SNC, com el manteniment de la barrera hematoencefàlica, la regulació dels nivells de neurotransmissors i la resposta a les lesions. Concentracions elevades de GFAP

Catlab Informa

reflecteixen l'activació astrocitària (astrogliosi reactiva) i la pèrdua d'integritat del SNC. En l'EM, la GFAP s'ha associat estretament amb fenotips progressius i la progressió independent de l'activitat de brots (PIRA).

Implementació a la rutina clínica: del LCR al plasma

Històricament, aquests biomarcadors es detectaven en LCR, però la transició de la mesura al plasma/sèrum ha estat possible gràcies a tecnologies ultrasensibles com el SIMOA (Single Molecule Array) i sistemes automatitzats com el Lumipulse G (Fujirebio). La mesura en plasma permet una implementació fàcil a la rutina diària, ja que s'obté mitjançant una extracció de sang convencional, sent una alternativa mínimament invasiva i repetible que evita les complicacions de la punció lumbar.

Metodologia analítica a Catlab

Un repte important és que no existeix actualment cap calibrador internacional universal per a aquests biomarcadors, la qual cosa implica que els resultats obtinguts per diferents mètodes (com SIMOA o Lumipulse) no són directament comparables entre si. A Catlab, s'utilitza l'analitzador automatitzat Lumipulse G (Fujirebio) per a la quantificació de NfL i GFAP en plasma, un sistema basat en un immunoassaig de quimioluminescència (CLIA). La bibliografia indica que el Lumipulse presenta una excel·lent precisió (CV <5%) i una forta correlació amb el mètode de referència SIMOA. En el cas dels NfL, el Lumipulse tendeix a donar valors lleugerament superiors als de SIMOA.

Consideracions analítiques

Per garantir la fiabilitat dels resultats, es recomanen els següents requeriments preanalítics:

- Extracció de la mostra preferiblement en dejú.
- Ús de tubs amb EDTA per a plasma.
- Centrifugació dins de les 3 hores posteriors a l'extracció i traspasar el plasma en un tub de polipropilè per evitar l'adhesió de les proteïnes d'interès al tub.
- Emmagatzematge a -80°C si l'anàlisi no és immediat.

Interpretació dels resultats

És fonamental tenir en compte que aquests biomarcadors estan influenciats per factors fisiològics: els valors augmenten amb l'edat, es veuen afectats per l'IMC (pel volum de

Catlab Informa

distribució) i/o per la funció renal. Els valors de normalitat s'han d'establir en funció d'aquests paràmetres per evitar interpretacions errònies.

Per harmonitzar els resultats i ajustar-los a les característiques individuals, s'utilitza el *z-score*. Calculadores com la disponible a la plataforma on-line del grup d'investigació de Dr. Kuhle del Centre d'EM de l'Hospital Universitari de Basilea (Suïssa), permeten introduir el mètode utilitzat, el valor obtingut, l'edat i l'IMC del pacient per obtenir un valor normalitzat (*z-score*) per pacient respecte a una base de dades de controls sans ajustada per edat i IMC:

Per a NfL: <https://shiny.dkfbasel.ch/baselNflreference>

Per a GFAP: <https://shiny.dkfbasel.ch/baselGFAPreference>

La interpretació dels resultats dels NfL en funció del **z-score** és la següent:

Z-score	Percentil	Interpretació Clínica
< 0.84	<80	Nivells dins del rang de normalitat.
≥0.84 - ≤1.5	80 - 93.3	Nivells lleugerament elevats; suggereixen activitat al límit de la normalitat.
> 1.5 - ≤ 2.0	93.3 – 97.7	Patològic. Associat a un risc 3 vegades superior d'activitat clínica o a la ressonància magnètica.
> 2.0	> 97.7	Patològic. Nivells fortament elevats; risc molt alt de progressió de la discapacitat.

Per a la monitorització longitudinal dels NfL, s'utilitza el **Valor de Canvi de Referència (RCV)**. El RCV permet establir si el % de variació (valor absolut), entre els valors de dues determinacions successives en un mateix pacient és significativament superior a la variabilitat biològica (segons el valor de variació biològica de la base de dades de l'EFML) i analítica (segons la variació intrínseca de l'analitzador), indicant així una activitat real de la malaltia:

% variació augmentat (2ª mostra > 1ª mostra)(valor absolut):

Si el % és > RCV: increment significatiu respecte al valor previ.

Si el % és ≤ RCV: increment *no* significatiu respecte al valor previ.

% variació disminuït (2ª mostra < 1ª mostra) (valor absolut):

Si el % > RCV: disminució significativa respecte al valor previ.

Si el % ≤ RCV: disminució *no* significativa respecte al valor previ.

Catlab Informa

Cal recordar que, a diferència dels NfL que poden presentar pics aguts, la GFAP no sol variar significativament amb el temps de forma aguda, sent més estable com a marcador de progressió crònica.

Recomanacions de determinació

S'aconsella realitzar la determinació d'aquests biomarcadors en els següents contextos i freqüències:

- **Al diagnòstic:** Per establir un valor basal i un perfil pronòstic inicial. Uns NfL alts prediuen una conversió més ràpida de CIS (síndrome clínicament aïllat) a EM.
- **Monitorització del tractament:** Mesura als 3-6 mesos d'iniciar o canviar un DMT per confirmar la resposta terapèutica (normalització del *z-score*).
- **Pacients estables (NEDA-3):** Determinació cada 3-6 mesos per detectar activitat subclínica.
- **Post-activitat:** 3-4 mesos després d'un brot o nova lesió en RM per establir un nou basal.
- **Casos d'incertesa:** Per confirmar l'activitat en sospites de pseudobrots o en formes progressives de difícil avaluació clínica.

Mireia Fonolleda Ramboux

FEA Immunologia

Mireia Pallarés Borràs

FEA Immunologia

Judit Vidal

Resident Anàlisis Clíniques

www.catlab.cat

Catlab Informa

Bibliografía

1. Kamada J, Hamanaka T, Oshimo A, Sato H, Nishii T, Fujita M, et al. Glial Fibrillary Acidic Protein's Usefulness as an Astrocyte Biomarker Using the Fully Automated LUMIPULSE® System. *Diagnostics*. 2024;14(22):2520.
2. Simrén J, Andreasson U, Gobom J, Suárez-Calvet M, Borroni B, Gillberg C, et al. Establishment of reference values for plasma neurofilament light based on healthy individuals aged 5–90 years. *Brain Commun*. 2022;4(4):fcac174.
3. Suárez-Calvet M, Abdelnour C, Alcolea D, Mendióroz-Iriarte M, Balasa M, Morenas-Rodríguez E, et al. Biomarcadores en sangre para la enfermedad de Alzheimer: posicionamiento y recomendaciones de uso del Grupo de Estudio de Conducta y Demencias de la Sociedad Española de Neurología. *Neurología*. 2024; (En prensa).
4. Tortosa-Carreres J, Cubas-Núñez L, Castillo-Villalba J, Forés-Toribio L, Gasque-Rubio R, Quintanilla-Bordas C, et al. Cross-platform analytical assessment of serum GFAP quantification in multiple sclerosis: SIMOA versus two automated immunoassays. *Front Neurol*. 2025;16:1682198.
5. Delaby C, Ladang A, Martinez-Yriarte J, Zecca C, Logroscino G, Körtvelyessy P, et al. Clinical use and reporting of neurofilament quantification in neurological disorders: A global overview. *Alzheimers Dement*. 2025;21(6):e70343.
6. Nicoletta V, Fiorenza M, Monteiro I, Novarella F, Sirica R, D'Angelo M, et al. Clinical utility of the Lumipulse™ immunoassay for plasma neurofilament light chain in multiple sclerosis. *J Neurol Sci*. 2024;463:123115.
7. Gasque-Rubio R, Cubas-Nuñez L, Tortosa-Carreres J, Forés-Toribio L, Castillo-Villalba J, Carratalá-Boscá S, et al. Comparative Assessment of Simoa and Lumipulse for Measuring Serum Neurofilament Light Chain in Multiple Sclerosis Patients. *Acta Neurol Scand*. 2024;2024:1950913.
8. García Domínguez JM, Villar LM, Arrambide G, Blanco Y, Calles MC, Casanova B, et al. Relevance of serum neurofilament light chain determination as a biomarker in multiple sclerosis. Consensus of the Spanish Society of Neurology's Study Group on Multiple Sclerosis and Related Neuroimmune Diseases. *Neurología*. 2025; (En prensa).
9. Benkert P, Meier S, Schaedelin S, Manouchehrinia A, Yaldizli O, Maceski A, et al. Serum neurofilament light chain for individual prognostication of disease activity in people with multiple sclerosis: a retrospective modelling and validation study. *Lancet Neurol*. 2022;21(3):246-257.